

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен
„доктор” в научна област: 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление: 3.3. Политически науки, научна специалност
„Политология“,

с автор **Татяна Василева Петкова**

на тема:

**„Ролята на Русия в международните организации в началото на
XXI век (Г- 8 И БРИКС)“,**

от проф. д-р Борис Филипов Манов

(ЮЗУ „Неофит Рилски”, катедра „Философски и политически
науки”)

Настоящата рецензия е изготвена в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и ВПРАС на ЮЗУ „Неофит Рилски“ и съгласно Заповед №3251/29.11.2016 г. на Ректора на ЮЗУ. Рецензията е възложена с решение на членовете на научното жури за провеждане на процедурата по защитата на дисертацията - Протокол №1/05.12.2016 г. .

Декларирам, че не съм свързано лице по смисъла на § 1, т.5 от Допълнителните разпоредби на ЗРАСРБ с дисертанта, както и че нямам частен интерес, който би могъл да влияе върху безпристрастното и обективно изпълнение на работата ми като член на журито по тази процедура.

I. Биографична информация за дисертанта.

Авторката на дисертацията Татяна Василева Петкова е родена 15.01.1976 г. в гр. София. През 1993 г. завършва средно образование в

Образцова средна гимназия „Св. Климент Охридски“ гр. Костенец. От 1994 г. до 1999 г. учи в ЮЗУ „Неофит Рилски“. Дипломира се като магистър по философия и теология, след което започва работа като учител по обществени науки (философски дисциплини) и английски език. Има редица специализации и курсове за повишаване на квалификацията. Владее няколко чужди езика. През 2012 г. става доктор по философия. Участва активно в различни направления на научната работа: с доклади в научни конференции, публикува в различни списания в страната и чужбина, има издадена монография в научното издателство на УНСС - София, включена е в екипите на няколко научни проекта, секретар и активен участник в дейността на научния Център за философски и политологични изследвания. От 2013 година е хоноруван асистент, а от 2016 година – редовен асистент в ЮЗУ „Н. Рилски“, Философски факултет, катедра Философски и политически науки, като води упражнения и чете лекции по няколко политологични дисциплини.

II. Данни за дисертацията и автореферата.

Дисертацията е в обем от 207 страници като включва увод, 2 глави с общо 37 параграфа и подпараграфа, речник и заключение. В библиографията са посочени 241 извори и коментарни източника (70 са на кирилица, 171 на латиница), от които 181 са електронен ресурс. В увода са формулирани целите и задачите на изследването, очертана е актуалността и е формулирана тезата, а в следващите две глави на основата на политико-историографския подход се проследява развитието на Русия (Руската федерация) от края на Студената война до наши дни и се разкрива дейността ѝ в международните организации от края на XX и началото на XIX век – главно Г-8 и БРИКС, както е посочено и в темата на дисертацията.

Авторефератът съдържа 25 стр., следва изложението в дисертацията и представя коректно основните моменти в нейното съдържание. В заключението на автореферата са обобщени резултатите на изследването, в изводна форма е очертано мястото на, и перспективите пред Русия в съвременния свят и са формулирани приносите на дисертацията. Посочени са и публикации в научни издания, апробиращи основните теоретични тези на дисертацията.

III. Съдържание и основни моменти в дисертацията.

1. Актуалност на темата.

Темата на дисертацията е изключително актуална и значима поради няколко причини:

а) обекта на изследване – Русия, т.е. един от основните (политически, военни и икономически) субекти в редица международни организации и в съвременния свят;

б) историческия хоризонт – началото на 21-ви век – т.е. нашата съвременност;

в) (не)разработеността на проблема – поради „текущото ставане“ на „обекта“ на изследване наличието на изобилие от „злободневна“ (в България и „филска“ и „фобска“) информация и отсъствието на „теоретичното“ му обхващане.

2. Основни постижения на дисертацията.

2.1. В дисертацията, въпреки геополитическата и идеологическата натовареност на обекта на изследването, е осъществен научно-обоснован обективен анализ на поведението и ролята на Русия като геополитически, военен и икономически фактор в съвременните международни организации и реалностите на съвременния свят. Така действията на Русия

са представени като имащи динамизиращ, но и противоречив характер, способстващи както за установяването на нов световен ред, така и за изострянето на противоборството между центровете на сила в него.

2.2. Изходна предпоставка за осъществяването на анализа в изследването е точното определяне на неговия фокус и намирането на правилната посока за неговото реализиране – изследване на историческия път на съвременна Русия в първата глава и на тази основа - разкриване на нейното място и роля в най-важните международни организации в началото на настоящия век – във втората. Така в първата глава се очертава същността на съвременна Русия: тя е представена като все по-ярко утвърждаващ се суверен със сложна вътрешнополитическа конструкция и вътрешноикономическа ситуация. Като определящи са изведени: в политически план - наличието на специфичен демократичен модел на управление - пряка и представителна демокрация, гражданско общество, - примесен с авторитаризъм; в икономически - сложни и бавни реформи, трудно задвижваща се пазарна икономика, предполагащи неефективност на икономиката и преакцентиране върху използването на природните ресурси на страната. Във втората глава се разкрива как очертаната ситуация се отразява на поведението на Русия в действията ѝ на международната арена и конкретно - в международните организации, на които тя е член.

2.3. Важна характеристика на изследването е неговата фактологична „обезпеченост“. Открит е, обработен е и е представен огромен „емпиричен“ материал и в двата аспекта на работата в дисертацията – историята на „ставането“ на съвременна Русия и на дейността ѝ в съвременните световни процеси и конкретно – в съвременните международни организации. Тук е необходимо да се посочат два момента:

а) „емпирията“ не само се представя в дисертацията, но тя се подлага на задълбочен анализ и по този начин се превръща в основа на осъществените от авторката обобщения и изводи, както и на нейните виждания за действителната природа и роля на съвременна Русия (Русия на Елцин, Медведев и Путин);

б) привеждането и извеждането в самостоятелен параграф на дисертацията на оригиналните възгледи на трима от най-влиятелните теоретици и идеолози, концептуализиращи цивилизационния модел на съвременна Русия – Александър Дугин, Дмитрий Тренин и Евгений Примаков – като е разкрито ядрото на всяка от концепциите и нейното влияние върху формирането на политическия курс на страната.

2.4. Централен пункт в дисертацията е разкриването на позиционирането и дейността на Руската федерация в съвременните международни организации. Същностни моменти на анализа в този план са:

а) направена е „селекция“ на организациите като вниманието е съсредоточено върху две от тях – Г-8 и БРИКС;

б) заедно с това изследването разширява своя обхват като „прихваща“ в полезрението си и „съпътстващи“ ги организации – Г-20, ШОС и ЕИС и така дава по-пълна „панорама“ на дейността на „съвременна“ Русия в „съвременния“ международен живот;

в) очертани са възможни варианти на бъдеща еволюция и перспективи на разгледаните организации, както и на мястото на Русия в тях.

Така чрез осъществения анализ дисертацията постига двустранен резултат: първо, тя не само проследява дейността на международни организации, сходни по своя предмет и дейност, но и очертава тяхната ефективност и устойчивост, а заедно с това и ролята за тяхното постигане на членуващата в различните им формати Руска федерация. Второ, тя дава,

липсваща в българското научно и публицистично пространство, цялостна „картина“ на историята и основните аспекти на дейността на някои от най-важните съвременни международни организации - Г – 8, Г – 20, БРИКС, ШОС и ЕАС – и на ролята на Русия в нейното осъществяване.

2.5. Специално трябва да се посочи дълбокото познаване от Татяна Петкова на обекта на дисертацията – Русия от края на XX и началото на XIX век, основните международни организации от този период, мястото и ролята на Руската федерация в тези организации. Познаване, което се изразява не само в респектиращото количество ползвана литература на няколко езика и в опирането на множество оригинални политически документи, но и във факта на тяхното самостоятелно и концептуализиращо осмисляне. Факт, придаващ особена ценност на изследването, предвид фрагментарния и „текущ“ характер на огромното мнозинство от съществуващите в българската политологична (и публицистична) литература публикации по разглежданата проблематика.

В тази връзка е необходимо да се изтъкне съществуването на някои (поне два) принципни концептуално-методологични проблема в дисертацията: първи, проблемът за обосноваване на избирането на Г-8 и БРИКС за изясняване на ролята на Русия в съвременните международни организации, а не на някои други - например, ООН или ЕИС; и втори - проблемът за открояване, без да се пренебрегва стремежа за „обективност“, в явен вид на позицията на авторката за „облика“ на съвременна Русия – например, дали тя е „агресор“ или „защитник“ на своите ценности и дали в нея взимат връх „национализма“ и „шовинизма“ или законния „патриотизъм“, - което ще доведе и до по-категорично определяне на нейното място и роля в съвременния свят и в разгледаните международни организации, каквато е и основната цел на рецензираната дисертация. Бих препоръчал на Т. Петкова, при евентуално публикуване на дисертационния труд, да прецизира своето разбиране в тези аспекти, което

би издигнало концептуалната значимост на формулираните и защитените в него тези и идеи.

III. Заключение.

На основата на казаното за качествата на дисертационния труд и постигнатите резултати в него предлагам на уважаемото научно жури за провеждане на защитата на дисертацията на тема „Ролята на Русия в международните организации в началото на XXI век (Г- 8 И БРИКС)“ да присъди единодушно на нейната авторка Татяна Василева Петкова образователната и научната степен „доктор“ в научната област: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.3. Политически науки, научна специалност „Политология“.

20.12.2016 г.

Гр. Благоевград

Подпис:

Проф. д-р Борис Манов